

УДК 331.5:330.342.15(477)

ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК ПРАЦІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Віра Кудлай

Державний університет «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна

ORCID: 000-0001-8330-4832

Резюме. Присвячено комплексному дослідженню трансформаційних процесів на вітчизняному ринку праці, зумовлених поєднанням воєнних, демографічних, міграційних і технологічних викликів. Проаналізовано глибокі структурні зміни, що відбуваються під впливом скорочення чисельності населення, зниження частки економічно активних громадян, масової мобілізації та внутрішньої і зовнішньої міграції. Показано, що втрата значної кількості працездатного населення та погіршення якісних характеристик робочої сили формують системні дисбаланси між попитом і пропозицією, які проявляються у дефіциті кваліфікованих кадрів, регіональній нерівномірності зайнятості та зростанні структурного безробіття. Особливу увагу приділено феномену трудової міграції українців та її наслідкам для національного ринку праці. Доведено, що домінування зайнятості за кордоном на робочих місцях нижчого рівня складності сприяє декваліфікації працівників, кваліфікаційному розриву та ускладнює їх подальшу реінтеграцію в український ринок праці. Це створює ризики довготривалої втрати людського капіталу, послаблення інноваційної спроможності та гальмування повоєнного відновлення економіки. Розкрито вплив цифровізації та автоматизації на трансформацію структури зайнятості. Визначено, що впровадження цифрових технологій формує нові професійні компетентності, підвищує значущість аналітичних і технічних навичок та актуалізує потребу в модернізації системи професійної освіти й перепідготовки кадрів. Запропоновано комплекс напрямів державної політики, спрямованих на стабілізацію та модернізацію ринку праці у воєнний і післявоєнний періоди. Серед ключових заходів: стимулювання технологічного оновлення підприємств; розвиток інклюзивних освітніх програм для перепідготовки працівників; підтримання гнучких та інноваційних форм зайнятості; інтеграція вразливих груп населення у трудові процеси шляхом цільових державних програм і компенсаційних механізмів для роботодавців; розширення можливостей розвитку малого і середнього бізнесу. Аргументовано, що поєднання цих заходів створює підґрунтя для відновлення трудового потенціалу, зменшення структурних дисбалансів та формування конкурентоспроможного ринку праці.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, зайнятість, трудовий потенціал, структурні диспропорції, цифровізація економіки, міграційні процеси, післявоєнна відбудова, євроінтеграція, соціально-економічний розвиток.

Дата надходження 14.01.2026

Дата прийняття 27.01.2026

Дата публікації 30.04.2026

UDC 331.5:330.342.15(477)

DOMESTIC LABOR MARKET: CHALLENGES AND PROSPECTS

Vira Kudlai

Kyiv Aviation Institute, Kyiv, Ukraine

Summary. This article examines the transformative processes in Ukraine's labor market under the combined influence of war, demographic decline, migration, and digitalization. Significant reductions in the economically active population, mass mobilization, and internal and external migration have intensified imbalances between labor supply and demand, resulting in shortages of skilled workers, regional employment disparities, structural unemployment, and reduced adaptability of the workforce. The qualitative decline of labor resources, including loss of professional skills, interrupted career continuity, and limited access to

training and retraining, further constrains the market's recovery potential. Labor migration is highlighted as a critical factor affecting national labor capacity. Employment abroad in positions below migrants' qualifications creates a skill mismatch and gradual dequalification, complicating reintegration into the domestic labor market, reducing the overall level of professional competencies, and posing a risk of long-term human capital loss, which can slow post-war economic recovery and weaken innovation potential. Digitalization and automation are reshaping employment structures and professional competencies, increasing demand for workers with advanced technological, analytical, and digital skills. This emphasizes the need for modernized vocational education, continuous upskilling, and lifelong learning programs to ensure workforce readiness. The article proposes a multidimensional policy framework to stabilize and modernize the labor market. Measures include technological upgrading of enterprises, development of inclusive retraining programs, socially responsible HR practices, and support for flexible employment forms. Activation of underrepresented groups—women, internally displaced persons, youth, older adults, and veterans—through targeted state initiatives is emphasized. Support for micro-, small-, and medium-sized enterprises is highlighted as a key driver for job creation, regional resilience, and economic recovery. Overall, a comprehensive, coordinated approach is essential to mitigate structural challenges, restore human capital, and strengthen the competitiveness of Ukraine's labor market under current global and domestic pressures.

Key words: labor market, unemployment, employment, labor potential, structural imbalances, digitalization of the economy, migration processes, post-war recovery, European integration, socio-economic development.

Received 14.01.2026

Accepted 27.01.2026

Published 30.04.2026

Постановка проблеми. Сучасний вітчизняний ринок праці функціонує в умовах глибоких структурних трансформацій, які зумовлені воєнними діями, демографічними втратами, міграційними процесами, а також цифровізацією економіки. Варто наголосити, що скорочення економічно активного населення, зростання кількості внутрішньо переміщених осіб і нерівномірне відновлення регіонів призвели до посилення дисбалансів між попитом і пропозицією робочої сили. В традиційних галузях спостерігається зменшення робочих місць. Водночас відбувається стрімке зростання попиту на висококваліфіковані кадри з цифровими та аналітичними навичками. Невідповідність професійно-кваліфікаційної структури зайнятого населення потребам економіки поглиблює структурне безробіття та знижує адаптивність ринку праці. Водночас зберігаються системні проблеми тіньової зайнятості, диференціації доходів, нерівного доступу до якісних робочих місць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації ринку праці в умовах воєнних, цифрових та глобалізаційних викликів перебуває у центрі уваги відомих українських науковців-економістів. В дослідженнях Е. Лібанової [1], В. Кудлай [2], І. Петрової [3] висвітлюються питання впливу технологічних та соціально-економічних змін на національний ринок праці. У своїх наукових розробках автори здійснюють пошук можливих шляхів пом'якшення наслідків цих змін. Зокрема, дослідники підкреслюють, що цифровізація, автоматизація та впровадження штучного інтелекту радикально змінюють структуру попиту на робочу силу. Вплив цифрових технологій на розвиток ринку праці детально проаналізовано в працях Атаманюк Р. Ф. [4], Є. Гордієнко [5]. В дослідженнях Близнюк В. В., Яценко Л. Д. [6], Штундер І. О. [7] висвітлено вплив війни на зайнятість, рівень заробітних плат, безробіття, попит та пропозицію на ринку праці України. Аналіз соціальних ризиків та регіональних диспропорцій їх прояву під час війни здійснені в наукових працях О. Кравчук, І. Варіс, І. Рябоконт [8], Н. Любомудрової, В. Гойчук [9]. Ряд науковців, О. Клименко [10], І. Штундер, Б. Хрустальова [11] акцентують науковий пошук на дисбалансах трудового та освітнього потенціалу, які спричинені

війною та масовою міграцією. Вплив масової трудової міграції на дефіцит трудових ресурсів на ринку праці України є предметом дослідження Д. Бобрової [12], С. Горбань, О. Біленко, Т. Трубнік [13].

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі сучасних викликів і перспектив розвитку вітчизняного ринку праці в умовах воєнних та післявоєнних трансформацій, а також в обґрунтуванні ефективних напрямів його адаптації до структурних зрушень, цифровізації економіки та євроінтеграційних процесів.

Постановка завдання полягає у дослідженні впливу цифровізації, автоматизації та демографічних й міграційних процесів в умовах війни на формування трудового потенціалу; обґрунтуванні перспективних напрямів відновлення та модернізації вітчизняного ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Ринок праці України вже тривалий час перебуває під впливом демографічної кризи. Протягом останніх двадцяти п'яти років відбувається катастрофічне скорочення населення за рахунок зменшення народжуваності, зростання смертності та трудової міграції. За даними Державного комітету статистики на основі проведеного Всеукраїнського перепису населення 5 грудня 2001 р., чисельність населення України склала 48,5 млн осіб. На 01.01.2022 р. цей показник був близько 41 млн осіб. Війна РФ проти України посилює негативні тенденції в скороченні чисельності населення, оскільки зросли показники смертності, міграції через бойові дії, погіршилися можливості для отримання медичних, соціальних послуг. За оцінками демографів чисельність населення України становила на 01.01.2025 р. лише 31 млн осіб з урахуванням населення на тимчасово окупованих територіях. За прогнозами вчених катастрофічне зменшення населення і надалі буде лише посилюватися. До початку повномасштабного вторгнення в Україну було 17,5 млн осіб працездатного віку, наразі – 10 млн осіб. Це найнижчий показник за весь період незалежності України. Зменшення працездатного та економічно активного населення призвело до зменшення чисельності застрахованих осіб. Скорочення чисельності працездатних та застрахованих осіб негативно впливає на наповнення державного бюджету. Співвідношення між пенсіонерами та працюючими за 2025 рік склало 1:0,9. До війни цей показник був 1:1,3, а в країнах Європи цей показник – 1:2. За розрахунками експертів оптимальне співвідношення між пенсіонерами і працюючими повинно бути не менше 1:1,5. За таких умов демографічні зрушення набувають не лише соціального, а й виразного структурно-економічного виміру, адже погіршення кількісних параметрів ринку праці супроводжується зростанням навантаження на систему соціального забезпечення та загостренням проблеми фінансової стійкості пенсійної системи. Відхилення фактичного співвідношення між пенсіонерами і працюючими від економічно безпечного рівня зумовлює необхідність залучення додаткових бюджетних ресурсів та обмежує можливості держави щодо інвестування в розвиток людського капіталу.

Утім, проблема дисбалансу на ринку праці не вичерпується лише кількісним дефіцитом трудових ресурсів. Паралельно з демографічним скороченням посилюються якісні диспропорції робочої сили, що проявляються у невідповідності професійної підготовки та освітнього рівня значної частини пошукачів актуальним потребам роботодавців. У цьому контексті підприємства все частіше констатують дефіцит фахових знань, практичних навичок і сучасних компетентностей як серед представників робітничих професій, так і серед претендентів на інтелектуальні посади, що додатково ускладнює процеси економічного відновлення та модернізації національної економіки.

Демографічні кризові явища негативно вплинули і на просторово-галузеву структуру зайнятості. Через руйнування інфраструктури, втрату ключових галузей

(металургії, вуглевидобутку, хімічної промисловості) та падіння економічної активності в районах бойових дій відбувається масове звільнення працівників. Одночасно трудові ресурси перерозподіляються у сфери, що продовжують працювати або розширюються, зокрема охорону здоров'я, оборонну промисловість, агросектор і будівництво. Зменшується не лише чисельність працездатного населення, а й погіршуються якісні показники робочої сили, оскільки втрачається рівень кваліфікації, безперервний трудовий стаж за фахом, унеможливується отримання якісного навчання та підвищення кваліфікації.

Ключовим чинником трансформації сучасного ринку праці є мобілізація працівників чоловічої статі до Збройних сил України. Це призводить до кадрового голоду, погіршення дієздатності багатьох підприємств, інноваційної спроможності галузей економіки України. Також вагомою є проблема інтеграції внутрішньо переміщених осіб до місцевих ринків праці. Сучасний ринок праці функціонує в умовах структурного дисбалансу між низькою професійною пропозицією працівників та високим попитом роботодавців на кваліфіковані кадри, які володіють сучасними цифровими технологіями. У зв'язку з війною ще гостріше посилюється нерівномірність зайнятості за різними регіонами та областями.

Серед викликів, які впливають на трансформацію вітчизняного ринку праці, є проникнення цифрових технологій в усі сфери суспільно-економічного життя. Цифрові технології виступають не лише інструментом виробництва, а й чинником трансформації соціально-трудова відносин. Змінюються підходи до організації праці, управління персоналом та професійного розвитку фахівців, що безпосередньо впливає на структуру та динаміку ринку праці. Важко не погодитися, що цифрові трансформації змінюють не лише ринок праці, а й особистість працівників, їх поведінкові домінуючі. При цьому розширюється мобільність найманих працівників, зростає транскордонна (віддалена) зайнятість, посилюється актуальність підвищення рівня кваліфікації персоналу відповідно до сучасних викликів. Це, в свою чергу, спонукає змінювати систему освіти в напрямку гнучкості у підготовці та перепідготовці кадрів в умовах діджиталізації [14]. В майбутньому саме інтелектуальні продукти, інформаційна, а не матеріальна сфера економіки будуть генерувати більший обсяг прибутку й робочих місць [15]. Ключовою компетенцією сучасного фахівця є вміння володіння цифровими технологіями, а також використання інформаційно-цифрових технологій як у професійній сфері, так у сфері міжособистісного спілкування та особистісного розвитку. Отже, радикальні трансформаційні зміни неможливо здійснювати без цифрових інструментів та фахових знань і практичних навичок у діджитал сфері [16].

За даними Міжнародної організації праці та Міжнародної організації з міграції станом на кінець травня 2025 року внаслідок війни за кордоном перебувало майже 5,6 млн українців, не враховуючи осіб, які перебувають на території росії. Статус тимчасового захисту в країнах Європейського Союзу отримали приблизно 4,2 млн осіб. Важливо наголосити щодо зростання у 2025 році порівняно з 2023 роком рівня зайнятості українських мігрантів на 9 відсоткових пункти. При цьому рівень зайнятості українських мігрантів у 2025 році склав 64%. Водночас цей показник є лише на 7 відсоткових пунктів нижчим за зважене середнє значення рівня зайнятості населення країн, що приймають мігрантів. Серед особливостей працевлаштування українців за кордоном слід відзначити, що найнижчі показники зайнятості спостерігаються у державах із високим рівнем соціальної підтримки. Більшість українців із статусом тимчасового захисту працює на робочих місцях, які не відповідають їхній кваліфікації та переважно мають низький рівень складності.

Зростання зайнятості українських мігрантів має позитивні ефекти на матеріальне забезпечення та економічну незалежність самих мігрантів, а також підвищує ВВП та бюджет країн-реципієнтів. Роль українських мігрантів в економіках країн-реципієнтів зростає не лише через їхню участь у місцевих ринках праці, а й через значні обсяги споживчих витрат та податкових надходжень. Європейський Центральний Банк прогнозує, що у 2026 році 55% працездатних українських мігрантів будуть активними учасниками ринку праці Єврозони, що збільшить трудові ресурси ЄС на 1,3 млн осіб. З точки зору прогнозів, очікуване зростання участі українських мігрантів у ринку праці Єврозони (до 55% працездатних у 2026 році) та збільшення трудових ресурсів ЄС на 1,3 млн осіб означає подальше зміцнення їх економічної ролі у країнах-реципієнтах. Отже, високий рівень працевлаштування українських мігрантів у приймаючих країнах створює ризик довготривалого закріплення значної частини цих громадян за межами України та їх масового повернення в Україну. Працевлаштування українців за кордоном на посадах, що не відповідають їхньому професійному рівню, формує ситуацію кваліфікаційної невідповідності (*skill mismatch*), характерну для трудових мігрантів у періоди криз. Тривале виконання роботи, яка не потребує високої або спеціалізованої кваліфікації, сприяє процесам декваліфікації та кваліфікаційної деградації, тобто поступового зниження рівня професійних компетентностей через їх неповне або нерегулярне використання. Унаслідок цього зростає ризик втрати частини професійного досвіду, що зменшує конкурентоспроможність працівників і ускладнює їх повернення до попередньої професійної діяльності в Україні. Після повернення в країну такі працівники можуть потребувати проходження курсів підвищення кваліфікації, перекваліфікації або адаптаційних навчальних програм для відновлення фахових навичок. Це не лише сповільнює їхню інтеграцію у національний ринок праці, а й створює додаткове ресурсне навантаження на систему професійної освіти та державну політику у сфері розвитку людського капіталу.

Більш того, масова зайнятості українців за кордоном на нижчих за рівнем складності робочих місцях може мати кумулятивний негативний вплив на структуру трудового потенціалу України. Зменшується частка висококваліфікованих кадрів, посилюється структурний дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили, а економіка стикається з ризиком довготривалої втрати людського капіталу. У результаті знижується інноваційна спроможність, зростають витрати роботодавців на навчання персоналу, а процес повоєнного відновлення стає тривалішим та менш продуктивним.

Висновки. Отже, сучасний ринок праці України функціонує в умовах безпрецедентних демографічних, соціальних та економічних трансформацій. Старіння населення, значні втрати кваліфікованих кадрів унаслідок бойових дій, мобілізації та масової еміграції працездатного населення формують системні виклики, які істотно обмежують можливості економічного зростання та ускладнюють повоєнну відбудову. Сукупність цих факторів свідчить про необхідність комплексного наукового аналізу механізмів функціонування ринку праці для розроблення ефективних стратегій його стабілізації, модернізації та подальшого розвитку. Для пом'якшення негативних тенденцій та формування стійкого трудового потенціалу доцільним є впровадження багатовимірної політики, яка поєднує: модернізацію виробничих процесів та стимулювання технологічного оновлення підприємств; розвиток інклюзивної системи професійної перепідготовки й підвищення кваліфікації, орієнтованої на потреби відбудови та інноваційного розвитку; створення соціально відповідальних практик управління персоналом, що сприятимуть збереженню та ефективному використанню людського капіталу; розширення можливостей для інноваційних і гнучких форм зайнятості, зокрема дистанційної, проектної, часткової та сезонної.

Окремої уваги потребує активізація трудового потенціалу вразливих і недостатньо залучених груп населення. Участь жінок у нетипових для них професіях, інтеграція внутрішньо переміщених осіб, стимулювання молоді, пенсіонерів та ветеранів до працевлаштування мають підтримуватися через цільові державні програми, пільги та компенсаційні механізми для роботодавців. Такий підхід сприятиме як підвищенню зайнятості, так і зміцненню соціальної згуртованості. Важливим напрямом є також підтримання мікропідприємництва, малого та середнього бізнесу, які здатні швидко адаптуватися до змін, створювати нові робочі місця та забезпечувати гнучкість ринку праці. Посилення їхнього потенціалу може стати каталізатором економічної активності на регіональному рівні, а також джерелом інновацій і локального економічного розвитку. Таким чином, комплексність запропонованих заходів дозволяє не лише мінімізувати негативні наслідки структурних змін у сфері зайнятості, а й сформувавши передумови для підвищення конкурентоспроможності національного ринку праці в умовах сучасних глобальних та внутрішніх викликів.

Conclusions. Thus, the modern labor market in Ukraine operates under unprecedented demographic, social, and economic transformations. Population aging, significant losses of skilled personnel due to hostilities, mobilization, and mass emigration of the working-age population create systemic challenges that substantially limit economic growth opportunities and complicate post-war reconstruction. The combination of these factors underscores the need for a comprehensive scientific analysis of labor market mechanisms to develop effective strategies for its stabilization, modernization, and further development. To mitigate negative trends and build a resilient labor potential, it is advisable to implement a multidimensional policy combining: modernization of production processes and stimulation of technological renewal in enterprises; development of an inclusive system of professional retraining and upskilling tailored to reconstruction and innovative development needs; creation of socially responsible human resource management practices that ensure the preservation and efficient utilization of human capital; and expansion of opportunities for innovative and flexible forms of employment, including remote, project-based, part-time, and seasonal work.

Special attention should be given to activating the labor potential of vulnerable and underrepresented population groups. Women's participation in non-traditional professions, integration of internally displaced persons, and the employment of youth, retirees, and veterans should be supported through targeted state programs, incentives, and compensatory mechanisms for employers. Such an approach will contribute both to increased employment and to strengthening social cohesion. Another important area is support for micro, small, and medium-sized enterprises, which can quickly adapt to changes, create new jobs, and ensure labor market flexibility. Strengthening their potential can become a catalyst for regional economic activity as well as a source of innovation and local economic development. Therefore, the comprehensiveness of the proposed measures not only minimizes the negative consequences of structural changes in employment but also lays the groundwork for enhancing the competitiveness of the national labor market under current global and domestic challenges.

Список використаних джерел

1. Лібанова Е. Резильентність соціоекономічної системи України до шоків, спричинених війною: специфіка формування і реагування. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4. С. 3–23. Doi: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>.
2. Кудлай В. Міжнародний ринок праці в умовах глобалізації та діджиталізації: тренди та перспективи. *Галицький економічний вісник*. № 3 (88). 2024. С. 13–19. Doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.013.

3. Петрова І. Л., Щетініна Л. В. Ринок праці України в умовах війни: виклики та орієнтири розвитку. *Бізнес Інформ*. 2025. № 7. С. 257–265. Doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-257-265>.
4. Атаманюк Р. Ф. Розвиток цифрової екосистеми ринку праці. *Інноваційна економіка*. 2023. № 4 (96). С. 110–117.
5. Гордієнко Є. Цифрові тенденції на ринку праці України та їх вплив на формування нових професій. 2025 : матеріали конф. Львів : МЦНД, 2025. С. 72–75.
6. Близнюк В. В., Яценко Л. Д. Ринок праці України в умовах війни: регіональні аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (19). URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6356/13392-1> (дата звернення: 22.12.2025).
7. Штундер І. О. Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск № 40, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453> (дата звернення: 22.12.2025).
8. Кравчук О. І. Соціальні ризики ринку праці під час війни в Україні. *Інфраструктура*. Одеса, 2022. Вип. 68. С. 199–207. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/37 (дата звернення: 12.12.2025).
9. Любомудрова Н., Гойчук В. Зміни на ринку праці в умовах воєнного стану та перспективи після-воєнного відновлення. *Economy and society*. 2022. № 40. Doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>.
10. Клименко О. Вплив демографічної кризи на розвиток трудових ресурсів в Україні під час війни. *Соціологічні студії*. 2025. 1 (26). С. 30–44. Doi: <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2025-01-41-41>.
11. Штундер І. та Хрустальова Б. Ринки освітніх послуг та праці в Україні. *Товарознавство. Технології. Інженерія*. 2022. 43, 3. С. 4–18. Doi: [https://doi.org/10.31617/2.2022\(43\)01](https://doi.org/10.31617/2.2022(43)01).
12. Боброва Д. О. Міжнародна трудова міграція та її вплив на ринок праці України в умовах військової агресії РФ. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 82. № 3. С. 216–226.
13. Горбань С., Біленко О., Трубнік Т. Вплив міграційних процесів на економіку України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. Doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-26>.
14. Кудлай В. Г. Сучасні реалії та вектори розвитку ринку праці в умовах цифровізації. *Бізнесаналітика: моделі, інструменти та технології* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Київ: НАУ, 2022. С. 94–97.
15. Кудлай В. Г. Виклики та напрямки модернізації бізнес-освіти. *Інновації в бізнес-освіті* зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2019. С. 44–47.
16. Кудлай В. Інформаційне суспільство: сучасні тенденції та особливості розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 90. № 5. С. 37–44. Doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.05.037.

References

1. Libanova E. (2024) *Rezylitentnist socioekonomichnoi systemy Ukrainy do shokiv, sprychynenykh viinoiu: spetsyfika formuvannia i reahuvannia* [Resilience of Ukraine's socioeconomic system to war-induced shocks: specifics of formation and response]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4, pp. 3–23. Doi: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>.
2. Kudlai V. (2024) *Mizhnarodnyi rynek pratsi v umovakh hlobalizatsii ta dyhdzhitalizatsii: trendy ta perspektyvy* [International labor market in the context of globalization and digitalization: trends and prospects]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 3 (88), pp. 13–19. Doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.013.
3. Petrova I. L., Shchetinina L. V. (2025) *Rynok pratsi Ukrainy v umovakh viiny: vyklyky ta oriientyry rozvytku* [Ukraine's labor market under war conditions: challenges and development guidelines]. *Biznes Inform*, no. 7, pp. 257–265. Doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-257-265>.
4. Atamaniuk R. F. (2023) *Rozvytok tsyfrovoi ekosystemy rynku pratsi* [Development of the digital labor market ecosystem]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 4 (96), pp. 110–117.
5. Hordiienko Ye. (2025) *Tsyfrovi tendentsii na rynku pratsi Ukrainy ta yikh vplyv na formuvannia novykh profesii* [Digital trends in the Ukrainian labor market and their impact on the formation of new professions]. *Materialy konferentsii MTsND*, Lviv, pp. 72–75.
6. Blyzniuk V. V., Yatsenko L. D. (2025) *Rynok pratsi Ukrainy v umovakh viiny: rehionalni aspekty* [Ukraine's labor market under war conditions: regional aspects]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: Ekonomika ta upravlinnia*, no. 19. Available at: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6356/13392-1> (accessed: 22 December 2025).
7. Shtunder I. O. (2022) *Rynok pratsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu* [The labor market of Ukraine under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 40. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453> (accessed: 22 December 2025).

8. Kravchuk O. I. (2022) *Sotsialni ryzyky rynku pratsi pid chas viiny v Ukraini* [Social risks of the labor market during the war in Ukraine]. *Infrastruktura rynku*, no. 68, pp. 199–207. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/37 (accessed: 12 December 2025).
9. Liubomudrova N., Hoichuk V. (2022) *Zminy na rynku pratsi v umovakh voiennoho stanu ta perspektyvy pisliavoiennoho vidnovlennia* [Changes in the labor market under martial law and prospects for post-war recovery]. *Economy and Society*, no. 40. Doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>.
10. Klymenko O. (2025) *Vplyv demografichnoi kryzy na rozvytok trudovykh resursiv v Ukraini pid chas viiny* [Impact of demographic crisis on the development of labor resources in Ukraine during the war]. *Sotsiologichni studii*, no. 1 (26), pp. 30–44. Doi: <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2025-01-41-41>.
11. Shtunder I., Khrustaliova B. (2022) *Rynky osvitykh posluh ta pratsi v Ukraini* [Markets of educational services and labor in Ukraine]. *Tovaroznavstvo. Tekhnolohii. Inzheneriia*, vol. 43, no. 3, pp. 4–18. Doi: [https://doi.org/10.31617/2.2022\(43\)01](https://doi.org/10.31617/2.2022(43)01).
12. Bobrova D. O. (2023) *Mizhnarodna trudova mihratsiia ta yii vplyv na rynek pratsi Ukrainy v umovakh viiskovoi ahresii RF* [International labor migration and its impact on Ukraine's labor market under Russian military aggression]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 82, no. 3, pp. 216–226.
13. Horban S., Bilenko O., Trubnik T. (2023) *Vplyv mihratsiinykh protsesiv na ekonomiku Ukrainy* [Impact of migration processes on Ukraine's economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 49. Doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-26>.
14. Kudlai V. H. (2022) *Suchasni realii ta vektory rozvytku rynku pratsi v umovakh tsyfrovizatsii* [Current realities and development vectors of the labor market under digitalization]. In: *Biznesanalitika: modeli, instrumenty ta tekhnolohii*, Proceedings of the III International Scientific-Practical Internet-Conference, Kyiv: NAU, pp. 94–97.
15. Kudlai V. H. (2019) *Vyklyky ta napriamky modernizatsii biznes-osvity* [Challenges and directions of modernization of business education]. In: *Innovatsii v biznes-osviti*, Kyiv: KNEU, pp. 44–47.
16. Kudlai V. (2024) *Informatsiine suspilstvo: suchasni tendentsii ta osoblyvosti rozvytku* [Information society: modern trends and development features]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 90, no. 5, pp. 37–44. Doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.05.037.